Фото Василя АРТИМА.

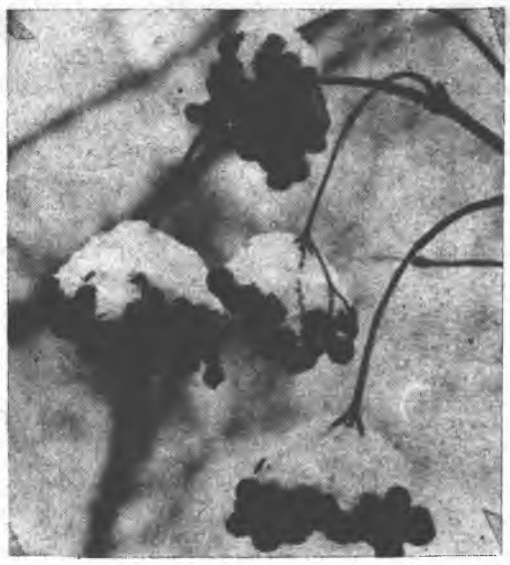

Хай живе незалежна Україна — добрий спільний дім для всіх своїх громадян!

ПЕДАГОГ ПРИКАРПАТТЯ

Учіться, брати мої, думайте, читайте...
Т. Шевченко

21 (108) 16 грудня 1991 року

Газета Івано-Франківського педагогічного інституту імені В. Стефаника

Ціна 25 коп.

СЛАВА НЕЗАЛЕЖНІЙ УКРАЇНІ!

Урочисте засідання Верховної Ради України

Відбулося урочисте засідання Верховної Ради України. Його відкрив перший заступник Голови Верховної Ради І. С. Плющ.

Повідомлення від центральної виборчої комісії по виборах Президента України та Всеукраїнського референдуму зробив голова комісії В. Ф. Бойко.

Потім присягу народові України приніс Президент України Л. М. Кравчук.

Президент України Л. М. Кравчук виступив з програмною промовою.

Верховна Рада одностайно прийняла послання до парламентів і народів світу, текст якого оголосив голова постійної Комісії Верховної Ради України у закордонних справах Д. В. Павличко.

Більшістю голосів Головою Верховної Ради України обрано І. С. Плюща.

Майбутні історики зробили вибір

1 грудня український народ зробив свій свідомий, деморкатичний вибір— незалежній державі бути! Обрано і першого всенародного Президента самостійної України. Ним став Леонід Макарович Кравчук, Голова Президії Верховної Ради.

Активну участь у референдумі та виборах Президента взяли студенти нашого вузу. І якщо результати референдуму про незалежність, не викликали сумнівів, ще до його проведення, то по другому бюлетню думки учасників голосування розділились. Ось кілька бліц-інтерв'ю, зроблених на історичному факультеті.

Олег ПОПОВИЧ, група І—12: Проголосував за Вячеслава Чорновола. Мені імпонує його радикальна програма перетворень, його енергійна натура.

Олег ЦАПКО, група І—31: — Я віддав свій голос за Ігоря Юхновського. Вважаю, що серед усіх якостей Президента, на першому місці має бути розум, інтелект.

Василь ФУЧКО, група І—41: Віддав перевагу Леоніду Кравчуку. Україні потрібна його обережність, його центризм у політиці.

Максим ГОН, випускник істфаку, вчитель СШ № 17 м. Івано-Франківська: —Приєднав свій голос до однодумців Юхновського. Він єдиний, хто дійсно турбується про освіту, науку; про самих освітян.

Петро СУЛИМА, група І—42: — Голосував за Левка Лук'яненка. Ця людина своєю долею, роками в'язниць і таборів довела свою відданість справі незалежної України.

Як бачимо, палітра поглядів студентів-істориків надзвичайно широка. І це не дивно. Наша молода незалежна Українська держава з перших кроків стала на шлях демократії, вільного волевиявлення народу, права кожного з нас на свій вибір.

Сергій КАРПІНЕЦЬ.

Наші сентиментальні

Ще не вмерла Україна

Слова національного гімну написав у 60-х роках XIX ст. відомий український поет, етнограф, фольклорист, член Російського географічного товариства (1873 р.), лауреат золотої медалі Міжнародного географічного конгресу в Парижі (1875 р.) та Уваровської премії Петербурзької Академії наук (1879 р.) Павло ЧУБИНСЬКИЙ (1839—1884 рр.)

Ще не вмерла Україна, і слава, і воля,
Ще нам, браття молодії, усміхнеться доля.
Згинуть наші вороженьки, як роса на сонці.
Запануєм і ми, браття, у своїй сторонці.

Душу, тіло ми положим за нашу свободу
І покажем, що ми, браття, козацького роду.
Станем, браття, в бій кровавий від Сяну до Дону
В ріднім краю панувати не дамо нікому;
Чорне море ще всміхнеться, дід Дніпро зрадіє,
Ще у нашій Україні доленька наспіє.

Душу, тіло ми положим за нашу свободу
І покажем, що ми, браття, козацького роду.

А завзяття, праця щира свого ще докаже
Ще ся волі в Україні пісня гучна розляже,
За Карпати відоб'ється, згомонить степами,
України слава стане поміж народами,

Душу, тіло ми положим за нашу свободу
І покажем, що ми, браття, козацького роду.

П'ЯТЬ „Д"

п'ять великих цілей, запропонованих Леонідом Кравчуком у програмі „Нова Україна"

ДЕРЖАВНІСТЬ.

Утвердження власної державності з усіма її атрибутами — одне з найголовніших завдань, без розв'язання якого народ України ніколи не буде вільним і не зможе сам вирішувати свою долю Нова держава має бути суверенною і самоврядною, незалежною, правовою і відкритою, здатною надійно захистити життя, майно, всі законні інтереси громадян.

ДЕМОКРАТІЯ.

Українська держава не може бути нічим іншим, як демократичною державою. Не люди для держави, а держава для людей. Ми маємо прийти до суспільства, де правлять не правителі, а закони, де верховенство не «вищих розпоряджень», а прав і свобод людини. Требе створити всі умови для формування справжнього громадянина своєї держави вільного, заможного, культурного.

ДОСТАТОК.

Людині, сім'ї, всьому народу нашому ток. Ми повинні створити соціально спрямовану економіку, яка працює на людину, а не за рахунок людини, дає людині все для нормального цивілізованого життя: продовольство, одяг, житло, транспортні засоби, товари широкого вжитку і т. д. Треба передати власність людині, зробити її господарем своєї праці та результатів цієї праці. Виробникам — повний простір для ініціативи, непрацездатним та малозабезпеченим — соціальний захист та допомога з боку держави.

ДУХОВНІСТЬ

Історично склалося так, що душу українців, їх національну самосвідомість, їх мову, культуру, звичаї нищили протягом століть. Наш святий обов'язок— забезпечити в найширшому розумінні слова духовне відродження української нації, надійно гарантуючи водночас вільний національно-культурний розвиток представникам усіх національностей, що утворюють український народ. Особа сім'я, духовність — альфа і омега державної політики. Пріоритети в ній — розвитку освіти, науки, культури.

ДОВІР'Я.

Всі ми разом повинні постійно піклуватися про встановлення в нашому українському домі атмосфери довіо'я. Довір'я народу до влади, влади — до народу, людини — до людини. Підозрілість, відчуженість, нетерпимість як саркома роз'їдають суспільний організм. Тому — злагода і ще раз злагода. Тільки за цієї умови ми зможемо побудувати нову, вільну, незалежну, суверенну Україну — державу народу і для народу, для його блага, процвітання, щастя.

ДУХОВНІСТЬ..

Історично склалося так, що душу українців, їх національну самосвідомість, їх мову, культуру, звичаї нищили, вбивали протягом багатьох і багатьох літ.

Наш святий обов'язок — забезпечити в найширшому розумінні цього слова духовне відродження української нації, гарантуючи водночас вільний національно-культурний розвиток представників усіх національностей, що утворюють український народ.

Взагалі має стати так, що людина незалежно від її віку, статі, соціального походження, національності, релігії, рівня освіти, професії, політичних переконань, минулого, в Українській державі — найперша і найвища цінність. Особа, сім'я, духовність —альфа і омега державної політики.

Давайте відновимо культ Матері — невтомної трудівниці, вмілої господарки дому, чуйного вихователя. Надамо їй захист закону, необхідні пільги, допомогу в побуті.

Було б правильним, якби ми прийняли спеціальний «Закон про материнство» і передбачили в ньому, зокрема, що в міру становлення ринкових відносин матерям надаватиметься на їх бажання оплачувана (не нижче прожиткового мінімуму) відпустка для догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку.

Гуманізувати освіту, виховання, культуру. Повернути їх до національних джерел, підпорядкувати потребам Українського національного відродження відродження всього багатонаціонального народу України. Безумовний пріоритет українській мові як державній, але одночасно і принцип: «Кожній національній меншині України — свою мову і свою школу». Очевидно, доцільно було б створити президентську Раду з проблем національно-культурного відродження народу України.

Необхідно повернути українському народу історичну пам'ять, збагатити, розвинути її. Поставити належним чином історичну освіту і просвіту. В шкільних і вузівських підручниках, наукових виданнях, періодичній пресі, передачах радіо і телебачення розповісти людям правду про минуле, об'єктивно показати славні і трагічні сторінки нашої історії, її геніїв і лицедіїв.

Здійснити цілеспрямовану програму збереження й охорони пам'яток історії і культури, розвитку музеїв, національних будинків культури, бібліотек, товариств. Організувати українські національно-культурні центри за межами республіки. Підтримати почин Української Духовної Республіки, що ставить метою духовне об'єднання українців всього світу на засадах братерства, любові, миру.

Ми повинні відродити у повсякденному житті загальнолюдські начала народної моралі, народні традиції, звичаї, свята, обряди. Державну підтримку і допомогу — всім видам народної творчості. І передусім — пісні та музиці як найяскравішим виявам душі народу.

Говорячи про духовне відродження, не можна не сказати про відродження релігійне. Моя позиція тут: «Вільна церква — у вільній державі».

Відродити і розбудувати українські національні святині, святині всіх національностей народу України. Здійснити необхідні заходи для відновлення Києво-Могилянської Академії як світового українського центру освіти, науки, культури.

Буде якісна освіта — буде й якісна наука. Безумовно, їй треба надати значну автономію, що забезпечить незалежність науки від державної й економічної влади.

Установити, що на потреби освіти і науки витрачається не менше 10 відсотків національного доходу. Прийняти спеціальний «Закон про охорону інтелектуального потенціалу республіки та інтелектуальну власність особи», який сприяв би розвитку і накопиченню інтелектуального багатства в Україні. Створити Президентський фонд підтримки талантів.

Спільними зусиллями держави і громадськості ростити, зміцнювати, консолідувати інтелект нації як силу всіх її сил. Тут — те невичерпне джерело, завдяки якому тільки й можлива вільна, демократична, заможна Україна. Могутній інтелектуальний потенціал держави —це її мандат на гідне місце у сучасному світовому співтоваристві.

Новини

Прес-конференція Л. М. Кравчука

Кандидат на пост Президента України — Л. М. Кравчук, приїхавши на передвиборні зустрічі до Львова, провів на місцевій телестудії прес-конференцію для іванофранківських журналістів. Він відповів зокрема на таке запитання «Які перпективи створення в Івано-Франківську університету на базі педінституту?».

— Якщо, — сказав Леонід Макарович, для такої реорганізації є належна матеріальна і наукова, кадрова база, то обласній Раді слід за пропозиціями вузу підготувати відповідне обгрунтування і вийти з ним на Верховну Раду.

До речі, відповідаючи на інше запитання Л. М. Кравчук сказав, що він не розділяє пропозицій про запровадження плати за навчання в державних вищих та інших навчальних закладах, а от у приватних —це інша справа.

Наш кор.

Престижний ліцей

Ліцей «Георге Шінкай» у м. Бая Маре має високі досягнення у підготовці учнів. За післявоєнні роки на міжнародних олімпіадах учні ліцею здобули 12 премій, на Балканських олімпіадах—12, національних олімпіадах — 283. Найбільше з хімії, математики і фізики. А в поточному році здобуто 14 національних премій з фізики, хімії, політекономії, географії, французької мови.

У цьому навчальному році буде набір на конкурсній основі на 1-й та 2-й курси.

Щорічно не менше 60—70 процентів випускників ліцею вступають до вищих навчальних закладів. Ліцей, як стверджує його директор професор Йоан Мештер, ще не може забезпечити такий рівень навчання, щоб усі його випускники отримували диплом бакалавра. Але педагогічний колектив намагається поліпшувати якість навчання. У ліцеї працюють три доктори наук, 37 викладачів першої дидактичної категорії, 10 — другої категорії і ще 16 молодих, але дуже сумлінних викладачів, які працюють над здобуттям вищих педагогічних знань і забезпечують міцні знання учнів.

Міхай МУРЕШАН.
незалежна газета «Граюл Марамурешулуй».

Передвиборчий інтерв'ю

Рік тривоги і великих надій

Звичайно, минулий рік для всіх нас запам'ятається вже тому, що вдалось втриматися на краю прірви нової диктатури, куди нас так вперто штовхали. Це рік «тривоги нашої» — бути чи не бути Україні суверенною. Рік великої тривоги, рік великих надій.

У моєму особистому житті рік минулий пам'ятний ще й такими двома подіями: я — знову «школярка» (син пішов у перший клас). З цього ж року я працюю в інституті і щаслива тим, що спілкуюсь із цікавими людьми, котрі фанатично закохані в свою роботу, щодня бачу розумні, красиві і натхненні обличчя своїх студентів.

Чого чекаю в новому році! Як і всі, змоги творчо працювати в незалежній Україні, більше посмішок на обличчях людей. Хоч астрологи і прогнозують в році Мавпи багато випробувань для нас всіх, та хочеться вірити, що в 1992-му ми станемо щасливішими, добрішими, врівноваженішими...

Особистих сподівань багато. Сподівань і «зоряного масштабу, і буденних, дрібніших. Яких саме! Та кажуть, що доки в новорічну ніч не проб'є дванадцять, їх треба зберігати в таємниці.

Наталія МАФТИН,
викладач кафедри української літератури.

І голос студентів

Символічне голосування за незалежність України провела українська громада Бразилії напередодні референдуму 1 грудня. В бюлетенях для голосування було одне запитання: чи схвалюєте Ви Акт проголошення незалежності України і створення самостійної Держави Україна! Підрахунок голосів засвідчив, що за незалежність висловилося 96 відсотків опитаних. Як бачите, майже всі ваші земляки у Бразілії дтримали незалежність!

Студенти-українці звернулися до студентів всієї молоді в Україні, щоб вони взяли найактивнішу участь у боротьбі за незалежність своєї Батьківщини. Щоб під час референдуму масово виявили любов до рідної землі, її народу.

Дня 1 грудня в усіх українських установах Бразилії були виставлені синьо-жовті прапори. По всіх українських церквах відбулися служби Божі за народ України, за те, щоб у любові та єднанні він побудував Українську Державу.

За матеріалами преси підготував студент IV курсу історичного факультету

Олесь ВОЛИНСЬКИЙ.

Профспілки на мовчать

Захистити інтереси колективу

Про тактику профспілкових дій по соціальному захисту працівників інституту і виконання колективного договору між профкомом та адміністрацією вузу на профспілковій конференції працівників вузу виступив голова профкому Федір Костишин.

Нині колектив ІФДПІ турбує соціальний захист викладачів, наукових працівників, адміністративно-господарського персоналу при переході до ринку.

Виступили доцент кафедри всесвітньої історії Георгій Хенегар, голова профбюро бібліотеки Надія Лащик, комендант актового залу і бібліотеки Катерина Воронюк, проректор по навчальній роботі доцент Богдан Василишин, старший викладач музично-педагогічного факультету Василь Доронюк, доцент фізико-математичного факультету Марк Рувінський, доцент кафедри філософії і політології Володимир Шатохін.

На конференції обрано делегатів на обласну профспілкову конференцію.

НАШ КОР.

Клас—гімназія

ЯК ЖИВЕШ, 6-А?

ПРОДЗВЕНІВ дзвоник. Почався урок історії у класі, про який «ходять» по школі безліч правдивої і неправдивої інформації. Щоб переконатися у правдивості цих свідчень, сижу я зараз на році у цьому класі.

Перш за все скажу, що йшла на урок скептично настроєна, не те, щоб не вірила, просто дуже вже неймовірним здавався той факт, що всі учні засвоюють таку складну програму гімназійного класу. Розумію, що був конкурс, була співбесіда, найретельніше відбирали з усіх учнів най-най-най...

Але недарма кажуть: ліпше один раз побачити, ніж сім раз почути (чи прочитати); а те, що я бачила (і чула, звісно) на уроці, — це справді не передати ані словами, ані на папері.

Сидячи тихенько ззаду за партою, я лише встигала дивуватися: як швидко після дзвоника ці діти, що шуміли на перерві, як бджоли у вуликах «переключились» на роботу; яким щирим є їх захоплення предметом; як вони сприймають інформацію. Особливо запам'ятався Олег Савчук — раз п'ятдесять (якщо не більше) він відповідав, доповнював і навіть допоміг вчительці пояснити нову тему.

«В основному діти вивчають гуманітарні науки, — говорить класний керівник, вчителька української мови і літератури Марків Галина Володимирівна, — хоча вчителі намагаються не сконцентровувати їх погляди на чомусь одному, подають їм, грубо говорячи, все, що тільки можна, а вже самі діти повинні вибрати те, що їм потрібно». А вибирати є з чого: дві іноземні мови, російська, українська, історія — і все з поглибленим вивченням.

Але діти думають не лише про школу: в більшості своїй вони займаються в спортивних секціях, музичних школах і студіях. Крім Олега Савчука, ще я відмітила його однокласників: Погребняк Надя — це справжній казкар, і не в майбутньому, а вже тепер пише дівчинка казкові оповідання: Вася Черепанін грає на чотирьох музичних інструментах і з цього видно, що зупинятися на цій цифрі він не збирається; а ось Оля Кравчук — хоча вона грає лише на бандурі, зате як грає! І перелік цей на Олі не зупиняється: мені довелося б багато писати, щоб розповісти про всі таланти, що є у цьому класі.

А цього року з'явився у 6-А «молодший брат» — 5-А. Ще нічого особливого не можна сказати про «новонароджений» клас-гімназію. Але вже й тепер виділяються в ньому учні, які точно знають, чого вони хочуть. Є в класі і свої музиканти, і майбутні історики. А я сподіваюсь, що запросять шестикласники своїх послідовників до себе в гості в клуб «Погостини», де навчать молодих поважати силу колективу і вмітии вдало показати своє особисте «я».

Оксана СВИСТЯК.
учениця 11-Б класу.

З глибин віків

Учні гуманітарних класів знайомлять школярів з українськими традиціями. Цікавий захід провели дев'ятикласники. Вони інсценізували народний обряд, що знаменував собою закінчення збирання врожаю.

...В давні часи святкували в українських селах цей день. Всі бажали одне одному щирого врожаю на наступний рік. Учні 9-Б класу виконували пісні, що їх співали під час роботи і на вечорницях наші бабусі. Школярі бажали зронити у душі глядачів іскорку поваги до селянської праці.

На закінчення вечора силами шкільних організаторів було показано комедію із селянського життя. Така сцена, зі всього видно, була типовою раніше на селі. Особливо причарували глядачів українські страви, що ними пригощали господарі-умільці з 9-Б класу.

Оксана СВИСТЯК,
учениця школи-лабораторії ІФДПІ.

На знімку: фрагмент свята.
Фото Сергія БОРТОВА.

Ентузіасти

Гурток аматорів

Ось уже другий рік при нашій школі працює фотогурток, який веде ентузіаст С. Г. Бортов. Сергій Геннадійович — досвідчений фотограф, майстер своєї справи, залюбки заохочує дітей до мистецтва фотографії, намагається передати свої знання і навички своїм дітям.

Для гуртка виділено приміщення, обладнане всім необхідним для роботи. Минулого року інститут виділив кошти для придбання апаратури, за що дуже дякують діти і сам керівник. Аматори ще відчувають нестачу фотоприладдя, але ця проблема (надіятися на це маємо підстави) вирішиться найближчим часом.

Здається, є все для того, щоб активно працювати, але на жаль, гурток відвідують ще мало дітей. Можливо, погано працює реклама?

Школа вже побачила творчий доробок кількох хлопчаків. У минулому навчальному році була організована виставка робіт членів фотогуртка. Мені здається, ці роботи заслуговують уваги: у них вбачався художній хист авторів.

Плани у гуртківців великі і цікаві. А бажають школярі потоваришувати з іншими творчими об'єднаннями, групами, які теж захоплюються фотосправою, і не тільки з нашої держави, а й з-за кордону. Ці ідеї, вважаю, мають хорошу перспективу. Маю надію: ви, шановні читачі, незабаром прочитаєте про співпрацю наших ровесників з діаспорою.

Фотографія — це мистецтво, яке залишає нашим нащадкам багато цікавих фактів, епізодів з життя, це сама наша історія. Тому працюють з фотокамерою талановиті, захоплені школярі. Таким є Іван Рохновець, який одержав перше місце на міському фотоконкурсі. Його фотографічні твори — цікаві, оригінальні.

Бажаю друзям-ентузіастам фотосправи успіхів у творчій роботі, і хочеться бачити їх фотографії на сторінках нашої газети.

учениця 11-Б класу.
Тетяна КОВАЛЬ,

ЩАСТИ ТОБІ, СНІГУРОЧКО—ЗОРЯНО!

...Час від часу на обличчя моєї співрозмовниці набігала м'яка, лагідна посмішка. Я подумав, що так усміхатись вміють тільки або діти, яких ще не торкнулись життєві бурі, або добрі феї, які володіють секретом людського щастя. Проте переді мною сиділа доросла людина, яка вже обрала свій шлях у житті і твердо ступила на нього упевненою ходою.

Моя співрозмовниця — студентка першого курсу педагогічного факультету Зоряна Дяків, з якою ми зустрілись напередодні Нового 1992-го року.

Нашу розмову почали з традиційного, у таких випадках, запитання: яким він був, рік минулий?

— Для мене, — каже Зоряна, — 1991-ий був у всіх відношеннях хорошим роком. Я успішно закінчила школу-лабораторію № 23, досить змістовно провела літо, побувавши на Балтійському узбережжі у республіці Польща. Але найважливіша подія — це те, що я поступила на перший курс Івано-Франківського педагогічного інституту по спеціальності — педагогіка та хореографія. А ще — зустріла кохану людину. Так що 1991-й рік став для мене по-справжньому щасливим.

А, взагалі, я себе вважаю людиною щасливою. Увесь час росла в атмосфері добра і злагоди, життєві прикрощі, поки що, обходили мене стороною. Напевне, саме тому я й залишилась ще такою по-дитячому безпосередньою, хоча й доводиться іноді остерігатись, щоб цим не скористались недобрі люди. Та, все одно, хотіла б на все життя залишитись такою ж як зараз.

Минулий рік подарував мені радість заняття улюбленою справою — танцями, тим більше, що віднині це стане моїм фахом. Танець для мене — це все, це моє справжнє життя, в якому піднімаєшся над усією сірістю, буденністю і починаєш існувати в світі Добра, Краси і Гармонії. За це я дуже вдячна долі.

— Зоряно, а що ти чекаєш від Нового 1992 року?

— Перш за все, хочу сказати, що для мене особливу вагу має Новорічна ніч. Я завжди намагаюсь провести її оригінально, неповторно. Я вірю, що саме в цю ніч народжується в людських душах Добро, адже всі люди в цей час стають лагідними, терпимими, уважними один до одного. І, як жаль, що більшість з нас втрачає ці риси протягом року. Адже наскільки б тоді стало краще жити!

Що стосується Нового року, то хочеться, щоб у моєму житті сталась подія, яка б допомогла мені виразити свою індивідуальність, бо це я вважаю найважливішим у житті кожного. Для мене не грає ролі у якій формі це могло б статись — чи це буде успішний виступ на котромусь із конкурсів Міс (преси, фото і т. п.), чи перемога в одному з танцювальних конкурсів, чи ще щось інше. Найважливіше для мене — це можливість самовиразити, відчути себе індивідуальністю, а не просто сірою масою.

А ще я хочу, щоб в наступному році коло моїх друзів невпинно зростало і наші контакти назавжди залишились такими ж щирими, добрими і відкритими. В той же час, своїм недругам, яких небагато, я хочу побажати, щоб у новорічну ніч вони впустили в свої серця паростки добра і не давали їм загинути на протязі року.

...Ось такою видалась наша передноворічна розмова. На мить мені здалось, що я розмовляв не з симпатичною, лагідною, юною дівчиною, студенткою першого курсу педінституту, а спілкувався з вірною супутницею наших дитячих років—Снігурочкою, яка з'являється до нас у Новорічну ніч, щоб нести людям Добро, Красу і Радість.

Тільки пізніше я дізнався, що Зоряна й справді готується бути Снігурочкою, а, точніше, виконувати її роль в новорічних святах, які проходитимуть у середній школі № 23.

Успіхів тобі в Новому році, Снігурочко—Зоряно!

На знімку Зоряна ДЯКІВ.
Тарас ГЛЯНЦЕВ.

Сенсація

Христос народився в листопаді

22 листопада виповнилося 2000 років з дня народження Ісуса Христа. Це встановив астроном Йозеф Шурань із науково-дослідного інституту геодезії в Празі.

Інженер, астроном за освітою, він присвятив дослідженням п'ять років, в тому числі два роки ретельним астрономічним підрахуванням. Підсумком непростої роботи стала праця «Віфлеємська зірка», у якій автор приходить до висновку, що Ісус Христос народився у відповідності з нашим сьогоднішнім календарем 22 листопада і що він був розп'ятий на хресті 22 березня 26 року, коли йому було 34 роки і чотирі місяці

День народження Ісуса вчені намагалися встановити протягом двох тисяч років, внаслідок чого пропонувалися різноманітні дати. Однак найбільш точна, на думку Й. Шураня, — його власна. Я вважаю, заявив він у Празі агентству ЧСТК, що ця проблема закрита остаточно.

Астроном водночас не хотів би заперечувати значимість християнських різдвяних свят. 25 грудня, відзначає він. очевидно, відповідно тому часу, коли Ісус був перенесений відповідно до традиції в храм для здійснення обряду обрізання.

(ТАРС).

Конференції

Апостол правди, надії і сумління

10 ГРУДНЯ В ІВАНО-ФРАНКІВСЬКУ ВІДБУЛАСЬ НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ, ПРИСВЯЧЕНА 150-РІЧЧЮ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ВИДАТНОГО УКРАЇНСЬКОГО ПУБЛІЦИСТА, ІСТОРИКА, ЛІТЕРАТИРОЗНАВЦЯ, ФІЛОСОФА І ГРОМАДСЬКО-ПОЛІТИЧНОГО ДІЯЧА.

Немає, мабуть в історії української культури фігури більш складної і суперечливої, праця та ідея якої викликали б стільки протилежних тлумачень, ніж М. П. Драгоманов. Історик і фольклорист, етнограф і літературний критик, публіцист і лінгвіст, він у кожній галузі здобув широке визнання. Тільки перелік його наукових творів займає 34 сторінки убористого тексту. Випускник історико-філологічного факультету Київського університету Драгоманов пропагував і поширював демократичні ідеї в Росії. Глибоко переконаний у необхідності використання у писемності і суспільному житті української мови, він водночас вважав за доцільне вивчення російської і в цілому європейської літератури. Про високий авторитет ученого в науковому світі свідчить той факт, що у розділі «Європейська Росія» багатотомної праці видатного французького географа і соціолога Жана Елізе Реклю майже весь статистичний етнографічний і політичний матеріал належить Драгоманову.

Переслідування за революційні ідеї змусили Михайла Петровича виїхати 1875 р з Росії. У Женеві він видає прогресивний суспільно-політичний збірник «Громада», а згодом оселяється в Болгарії, працює викладачем у Софійському університеті. Слід зауважити, що Драгоманов негативно ставився до державного централізму, відстоюючи принцип федеративного союзу вільних соціалістичних громад. «Будучи соціалістом за своїми ідеалами, — писав Драгоманов у своїй «Автобіографії», я переконаний, що здійснення цього ідеалу можливе тільки при високому розвитку мас, а тому й досягти його можна скоріше за допомогою розумової пропаганди, ніж кривавих повстань».

Науково-теоретична конференція в Івано-Франківську відбулась з ініціативи відділу культури міськвиконкому, педагогічного інституту, історичного і філологічного факультетів ІФДПІ, обласної організації Українського товариства охорони пам'яток історії та культури, обласного Товариства української мови імені Тараса Шевченка «Просвіта».

Наш кор.

ІНТЕРМЕДІЯ „ПАН ТА БАРАН"

Різдвяне дійство

Приміщення прикрашене з усією дитячою фантазією відповідно до цього найрадіснішого і найулюбленішого у народі Свята — тут і Дідух, заплетений кольоровими стрічками, і вишивані рушники, і барвисті віночки, а, може, й просто прив'язані по стінах пахучі оберемки сіна, з яких виблискує «дощик» та інші новорічні прикраси. Посміхаються до малих глядачів, або й лякають їх персонажі старовинного вертепу— чи то живі, чи то ляльки або й малюнки... а, власне, не варто нам, дорослим обмежувати дитячі химерні вигадки — на те воно чарівне казкове Різдво, щоб збудити й зреалізувати будь-яку уяву.

З хороводом «Ой, рано, рано кури запіли» діти на чолі з Березою, який несе Звізду, виходять через зал на сцену. Береза зупиняється у центрі, діти водять хоровод навколо нього. На словах «до церкви пішла» розмикають коло, зупиняючись та розкриваючись обличчям до залу, доспівують пісню до кінця. Далі Береза виходить на авансцену, тричі стукає держаком Звізди по підлозі. На цей знак до нього повагом виходять Автор та Ангел, стають по боках.

БЕРЕЗА. Мир вам, дорогі люди, віруючі і невіруючі! Слухайте Слово Боже!

АВТОР. В Євангелії від Луки оповідається, як на древній землі Палестини, біля нічного багаття сиділи троє пастухів і вели поміж собою тиху розмову. Раптом засяяло перед ними, і у тому світлі з'явився Ангел Господній, і прорік до пастухів наступні слова:

АНГЕЛ. Не лякайтесь! Я завіщаю вам велику радість, яка станеться всім людям: сьогодні в Давидовім місті народився для вас Спаситель, який єсть Христос Господь...

На перших словах Ангела на авансцену з глибини помалу наближаються четверо віршомовців — двоє з білими ягнятками на руках, двоє інших — із свічечками, стають обабіч центральної трійці.

1-Й. Прилітає ангел з неба,
Сповіщає пастухам:
— До вертепу йти всім треба,
Спас родився нині там.

2-Й. В бідних яслах, де ягнятка,
Місце Божий Син знайшов,
Щоб і хлопчики, й дівчатка —
Кожен з нас туди прийшов.

3-Й. Хоче радість дарувати,
Ощасливити життя,
Щоб надію певну мати
На нев'януче буття.

4-Й Хоче радість дарувати
Нам усім в скрутну годину,
Щоб надію в серці мати
Й відродити Україну.

На останньому чотиривірші решта дітей, видзвонюючи дзвіночками, наближається до авансцени. Гасне світло, водночас діти утворюють дві діагоналі— своєрідний коридор від передніх лаштунків до задника. На його темному глибокому тлі, за прозорим тюлем, спалахує Зірка, єдиний промінь якої висвітлює усіма знану, живу картину — Пресвятую Діву зі Святим Йосипом та трьох пастухів, що шанобливо схилились над яслами з немовлятком Христом.

Хор співає «Ой, радуйся, земле». (Перші слова цієї пісні: «Добрий вечір тобі, пане-господарю», з огляду на характер композиції, пропонується замінити на інший варіант: «Ой, у Віфлеємі весела новина»).

За святковим яскравим світлом, що заливає сцену на останніх словах пісні зникає картина Різдва Христового. Діти по черзі вигукують:

— Мир усім оселям вашим!
— Щоб було чого й до каші!
— Щоб овечки покотились!
— Щоби люди веселились!

Усі разом. Із Різдвом усіх вітаєм!
Святкувати починаєм!

БЕРЕЗА. А чи дозволите, люди добрі поколядувати? (Відповідь).

А чи будете з нами гуляти? (Відповідь). Зачинаймо! (здіймає Звізду, затим відходить убік).

ПАН. Колядуй, баране!
БАРАН. Не вмію, пане!
ПАН. Дак тікай, баране!
БАРАН. Нікуди, пане!
ПАН. У вікно, баране!
БАРАН. Дак роги, пане!
ПАН. Позбувай, баране!
БАРАН. Дак болітимуть, пане!
ПАН. Масти мастю, баране!
БАРАН. Не є сала, мій пане!
ПАН. Я тобі дам, баране!
БАРАН. А що за нього, мій пане?
ПАН. Твоє серце, баране!
БАРАН. Много просиш, мій пане!
ПАН. А що даєш, баране?
БАРАН. Роги круті, мій пане!
ПАН. Давай сюди, баране!
БАРАН. От на тобі, мій пане!

При цьому б'є пана в черево і тікає. Наперед виходить Баба—хлопець у хустці.

БАБА. А послухайте, що я розкажу:
Ішли дві баби колядувати,
Одна гола, а друга боса,
А боса каже: «Кричімо гірше,
Кричімо гірше—винесуть більше».
А гола каже: «Годі кричати,
Годі кричати—нема у що брати!»

(Після кожного рядка анекдота діти підспівують: «Не дай, Боже!»).

БЕРЕЗА. (перепиняючи базікання). Жарти правите? То я піду!

ДІТИ. Не йди! Не йди!
БЕРЕЗА. То давайте коляду!
ХОР. Ой, коляда, колядниця,
Дайте мачку до кутиці,
Як не дасте—одкажіте,
Наших ніжок не знобіте.
Коляд, коляд, колядниця,
Добра з медом паляниця,
А без меду не така,
Дайте, тітко, пирога,
Як не дасте пирога,
Візьмем бика за рога
Поведемо на торжок,
Купим собі пиріжок.

БЕРЕЗА. Холоду напустите! Та й хата маленька!

ДІВЧАТА. Та й наша Коза маленька — у шпарину влізе!

БЕРЕЗА. Не пущу!

ДІВЧАТА (шарпаючи Березу). Пустите! Пустите! Пустите!

БЕРЕЗА (пручаючись). Та відчепіться, щебетухи! Ведіть вже вашу Козу!

ДІТИ. Го-го-го, Коза! Го-го, сірая! Го-го, білая!

Циган виводить Козу на мотузці. У наступному хороводі Коза зображає все, про що співається.

ХОР. Го-го-го, Коза,
Го-го, сірая,
Го-го, білая.

Далі співається до слів: «Пуць! Коза впала, нежива стала».

ДІВЧИНКА. А така ж добра тваринка була! І розумна, і вдатлива, і до харчів невибаглива!

ДІТИ (по черзі).
— Ой, то що ж робити?
— Дохтура треба!
— Дохтура!

— Людоньки, чи нема серед вас дохтура? Є? То давайте його сюди!

Витанцьовуючи польку, з'являється Дохтур з величезним шприцем, а чи клізмою.

ДІТИ (по черзі)
— Вечір добрий, дайте пиріг довгий!
— А швидше там виносьте, та дітей не морозьте!
— Я дитина маленькая, в мене ніжка босенькая!
— Дайте книш, бо вам пущу до хати миш!
— Дайте пиріг, бо вам потягнем хату за ріг.
— Дайте п'ятака, бо коляда не така!
— Та не ламайте, та по цілому давайте!

На ці репліки Циган пішов поміж люди з торбою.

ДІТИ співають щедрівку «Ой, сивая тая зозуленька» (3 куплети).

ДІТИ (засівають):
— Сієм, вієм, засіваєм,
Із Різдвом поздоровляєм!
— Щоб було у вас в стіжку!
— В мішку!
— В коморі!
— В оборі!
— В ложці, в мисці!
— І в колисці!

(За кожною з цих реплік діти по черзі кидають зернятка до глядачів).

ЦИГАН (лічачи гроші). Ну, за таку коляду треба Козу привести. Привести чи ні?

БЕРЕЗА. Нема чого їй тут робити!

Дівчата (по черзі).
— дядьку, дядечку, пустіть Козу до хати!
— Бо де Коза ходить, там жито родить!
— А де попасеться, там худоба поведеться!

ДОХТУР. А я дохтур знаменитий,
Бо лікую всіх підряд,
І для цього лікування
Є у мене агрегат.
Де тут? Хто тут пацієнт?
Виліковую в момент!

Відбувається гумористична пантоміма оживлення Кози.

ДІТИ. Ожила наша кізонька!
— Ожила!
— Устань, кізонько, розвеселися по сьому дому, по веселому!

Коза знову починає бавитись, діти співають перший куплет щедрівки «Ой, чи є, чи нема пан господар вдома». На цей спів виходить Господар вітається громадою колядників, частує Козу з мішка під наступний спів дітей (продовження колядки «Го-го-го, Коза»):

Господар іде,
Коляду несе,
Мірочку жита,
Щоб Коза сита,
Мірочку гречки
На варенички,
Мірочку пшениці
На паляниці,
Мірочку вівса,
Та й колядка вся!

Щедрий вечір, добрий вечір,
Будьте здорові, з Різдвом Христовим!

Всі учасники різдвяного дійства уклоняються, затим ідуть зі сцени, співаючи «Ой рано, рано кури запіли».

(Другий варіант фіналу: після поклону всі учасники співають гімн «Боже великий, єдиний»).

Автор композиції
Олег БІЛИНСЬКИЙ.

їм першим і головним обов'язком піклуватись про здоров'я. Так, співаючи над колискою немовляти, мати бажає своєму дитяті «рісточки у кісточки», «здоров'ячка на сердечко»[2] і хоче щоб воно «спало — не плакало, росло — не боліло»[3].

Велике значення нормального фізичного розвитку зумовлювалось цілком реальними життєвими потребами. У діяльності трудової людини завжди постає немало таких проблем, для подолання яких потрібні чималі фізичні зусилля. Сила і витривалість, стійкість і спритність в народі високо ціняться. Ці риси батьки прагнули виховати в своїх дітей. Крім того, народ давно збагнув, що фізичне виховання нерозривно пов'язане з іншими сторонами формування особистості.

Емпіричним шляхом народна педагогіка дійшла висновку, що вдале просування фізичного розвитку ди-

---

1 Ушинський К. Д. Про сімейне виховання, с. 120.
2 Колискові пісні, с. 14.
3 Там же, с. 119.

тини сприяє виробленню таких важливих її рис, як наполегливість, відвага, рішучість, чесність, дисциплінованість, потяг до праці, впевненість у своїх можливостях, оптимізм, колективізм, здатність до переборення труднощів. Кожний знає, що фізично загартована людина рідко хворіє на інфекційні хвороби, може стійко переносити холод і спеку, погодні й життєві негоди, витримувати тривале фізичне навантаження.

У народі з покоління в покоління передаються казки, легенди, думи, оповідання про людей, наділених надзвичайною фізичною силою, богатирів Іллю Муромця, Кирила Кожум'яку, Добриню Нікітича Микулу Селяновича, Івася Коновченка (Удовиченка), Федька Ганджу Андибера, Котигорошка. Велич богатирів у тому, що їхня надзвичайна фізична сила поєднується з моральною довершеністю. Всі вони завжди на перше місце ставлять громадські справи, борються зі злом, відстоюючи інтереси трудящих. Тому й народ їм завжди глибоко симпатизує. Цікаво, що в російському та українському епосі богатирями були не тільки чоловіки, а й жінки. Народною уявою, наприклад, створено такі прекрасні образи жінок-богатирок, як Настасія-Микулична — дружина богатиря Добрині, Настасія-королівна — дружина богатиря Дуная, Маруся —козацька дочка. Це переконливо свідчить про однакове ставлення народної педагогіки до фізичного виховання як юнаків, так і дівчат.

Фізична і розумова діяльність завжди перебувають у тісному зв'язку («Сила без голови шалає, а розум без сили мліє»), однаково репрезентуючи позитивні ознаки особистості. Піднесення рівня фізичного розвитку поліпшує розумову діяльність людини («В здоровому тілі — здоровий дух»), її працездатність («Щоб працювати, треба силу мати»).

Особливо чітко простежується зв'язок фізичного виховання з трудовим. Народна педагогіка високо підносить значення фізичного розвитку тому, що він створює добрі передумови для повноцінної й активної трудової діяльності

Кожний батько, кожна мати знають, що своєчасне формування в дитини рухових навичок, удосконалення її фізичних якостей і зміцнення здоров'я допомагають їй успішно оволодівати трудовими діями. Високопродуктивною праця здебільшого буває тоді, коли той, хто працює, фізично дужий, спритний, витривалий. Тому при створенні нових сімей враховували, поряд з усіма іншими якостями, також фізичну зрілість молодих. Дівчата здорові, жваві, гарні мали більше шансів вийти заміж («Личко дівку віддає»). Батьки нареченої теж цікавилися не тільки походженням, родинними зв'язками і матеріальним становищем нареченого, а й станом його здоров'я. Прихід у сім'ю кремезних зятя чи невістки вселяв тверду надію, що в неї влилися нові робочі руки. Та й гарантій більше, що в здорових батьків народяться здорові діти.

Отже, значення фізичного виховання в народній педагогіці зумовлюється тим вагомим вкладом, який воно вносить у зміцнення здоров'я підростаючого покоління та правильний його фізичний розвиток, збільшення тривалості життя, формування в молоді найважливіших морально-вольових якостей. Добре розуміючи, що хвороба чи каліцтво травмує людину, трудящі борються за те, щоб діти могли рости бадьорими, сильними, здоровими («Веселий сміх — здоров'я»). А народна мудрість закликає: «Бережи одежу знову, а здоров'я змолоду», бо «Горе стихає, а здоров'я зникає».

В українському фольклорі зустрічаємо чимало висловлювань про значення життя на землі, міркувань про способи його продовження. Так, показовим є воскресіння героїв казок після загибелі завдяки чарівній силі цілющої води. А скільки різних пригод зазнають шукачі молодильної води (казка «Молодильна вода»). Народ славить тих, хто вміє переборювати смерть, бо смерть «боїться того, хто з нею бореться».

Тому й щодня, вітаючись між собою люди зичать один одному доброго здоров'я. Міцного здоров'я зичать на весіллі молодим та їхнім майбутнім дітям. Народна педагогіка вимагає, щоб батьки, піклуючись про фізичний розвиток дитини, всіляко заохочували її до рухів. Чим більше дитина рухається, тим краще росте і розвивається («Як дитина бігає і грається, то їй здоров'я усміхається»). Коли дитя швидко росте й міцніє, то батьки відзначають: «Росте, як качеця на воді», «Росте, як на дріжджах». Щоб дитина швидко навчилася ходити, приставляють її до спеціальних візочків-ходунків. Велике значення має правильне харчування. Український фольклор опоетизував цілющі властивості материнського молока. Крім того, дитя гартують, прищеплюючи певні гігієнічні вміння і навички.

У сім'ї дорослі прищеплюють дітям елементарні гігієнічні вміння і навички, вимагаючи, щоб вони щодня вмивалися, тримали в чистоті тіло, одяг і взуття, постіль, житло, а під час харчування добре пережовували їжу. Дітей систематично купають. На Україні поширився звичай класти в першу купіль квіти і трави, висловлюючи малятї добрі побажання. Так, у купіль хлопчика клали любисток (щоб любили), гілочку дуба (об був міцний, як дуб), а також барвінок, (щоб довго жило), чорнобривець (щоб був чорнобривий), а в купіль дівчини —ромашку (щоб рум'яна була), калину (щоб красна була), гілочку вишні (щоб гарна була), любисток (щоб люб'язна була) тощо[1].

---

1 Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям, с. 30.

Зрозуміло, що підрісши, діти вже купаються самі: влітку — в річці, озері чи ставку, взимку чи в холодну погоду — вдома в дерев'яному цебрику, кориті чи ванні, використовуючи мило (раніше використовували золу). Одне з доброзичливих народних побажань так і гласить: «Будь здоровий, як вода». Ще й досі в деяких наших сім'ях зберігся звичай випускати малих дітей голими під зливний теплий літній дощ з надією, що діти після нього краще ростуть. У теплу пору року дітей у селі привчають ходити босоніж. Слід зазначити, що цю традицію народної педагогіки, тепер дещо призабуту, палко підтримав видатний радянський педагог В. О. Сухомлинський. У своїй відомій книжці "Серце віддаю дітям" він розповідає про те, як теперішні сільські діти-шестилітки прийшли першого дня до школи: «Майже всі діти святково вдягнені, в новеньких черевичках,.. Чому ж батьки намагаються захистити дитячі ніжки від землі, вранішньої роси й гарячої розпеченої сонцем землі! Все це вони роблять з добрих намірів, а виходить погано: з кожним роком усе більше сільських дітей взимку хворіють на грип ангіну, коклюш. А треба так виховувати дітей, щоб вони не боялися ні спеки, ні холоду»[1], Тому, ведучи своїх учнів у школу «під блакитним небом, на зеленій травичці, під гіллястою грушею, на виноградинку, на зеленуму лузі», Василь Олександрович запропонував: «Скиньмо ось тут черевички й підемо босоніж, як ви звикли ходити раніше. — Діти радісно защебетали; їм незвично, навіть незручно ходити в жарку погоду в черевиках. — А завтра приходьте босоніж, у нашій школі це буде найкраще»[2].

(Продовження в одному з наступних номерів газети).

(Продовження. Початок в №№ 84, 90, 91, 93, 95, 96, 97, 98, 99, 107, 108).

старому ладі «Тільки й землі маю, що поза нігтями», «Поле—що й курці лапою нема де ступити», «Там того поля на завчий скік»), селянин з глибокою пошаною ставився до землі, ласкаво називаючи її матір'ю-годувальницею.

Народна педагогіка прищеплює дітям любов до землі, навчаючи їх любити землю всією душею.

Арсенал засобів виховного впливу з метою формування в дітей та молоді шанобливого ставлення і любові до землі в народній педагогіці дуже багатий. Це насамперед фольклор педагогічного змісту й спрямованості, який оспівує красу й велич рідної землі. Дуже велику роль тут відіграє приклад дорослих, зокрема батьків, у ставленні до землі, хліборобської професії, залучення дітей з раннього віку до сільськогосподарської праці.

Усе найцінніше, що має людина — життя, щастя, здоров'я, радість і довголіття, і любов, духовні й матеріальні блага, йде від землі. Із землею народна педагогіка пов'язує всі свої заповітні мрії і сподівання. Тому серед численних добрих народних побажань чільне місце займає вислів доброзичливості: «Будь здорова, як вода, а багата, як земля!» А того, хто дошкульно б'є народне прокляття: «Щоб його земля не прийняла!», «А бодай тебе кидало об суху землю!», «Щоб під ним і над ним земля горіла на косовий сажень!» Найвище вияв лення пошани до когось передається доземним уклоном, що символізує шанобливе ставлення до землі і до тієї людини, яка на ній трудиться і живе, примножуючи добрі земні справи.

Словом «земля пером (пухом)» виражаємо добру пам'ять про померлого. Все велике, величне й могутнє народ пов'язує і порівнює із землею «Біжить, аж земля дрижить», «Далеко, як небо від землі». Слово «земля» щоденно не сходить з уст ні старого, ні в молодого, ні в малого. З ним пов'язано в нашій мові чи не найбільше похідних слів, близько шістдесяти (земляк, земляний, земельний, землистий, землянка), кількість яких зростає. У мовній скарбниці народу перлинами виблискує численна кількість чудових народних афоризмів, які випромінюють глибоку людську мудрість, образно, стисло і влучно передають ті чи інші висновки з багатовікових спостережень людства над різними сторонами многогранного земного життя. У першооснову крилатих висловів лягло, звичайно, слово «земля». Пригадаємо деякі з них: «вростн в землю», «відірватися від землі», «втоптати в землю», «замести з лиця землі», «лягти в землицю», «не чути землі під собою», «сіль землі», «ударити лихом об землю», «ніби провалитися крізь землю», «немов вирости з-під землі». Найбільшою радістю для батьків було почути, що їхня дитина здорова, «як відземок». Вияв лення чистої, ніжної, щирої любові до рідної землі, милування її плодючими силами, багатствами, барвами яскраво передано в поетично гіперболізованих висловах народу: «Увіткни в неї цвіток — дерево виросте», «Увіткни весною голоблю, а на осінь будуть груші», «Така добра земля, що дитину посади, то виросла б, не то що».

Земля—найцінніше з усіх природних багатств, якими дано нам володіти. Адже вона — наша годувальниця. Від того, як ми до неї ставимося, як бережемо її, наскільки вміло, дбайливо на ній господарюємо, величезною мірою залежить наше благополуччя, те, як ми живемо сьогодні, як будемо жити завтра.

Варто відзначити, що плодючість української землі, український чорнозем славиться на весь світ. Прекрасна територія, родюча земля, багатство вод і землі, м'який, теплий, здоровий клімат, з одного боку, як зауважив Володимир Винниченко, стали «найбільшим лихом української нації в усій її трагічній історії[1], бо завжди приваблювала й приваблює всяких загарбників різних мастей, ласих поживитися її багатствами. Досить згадати, як запопадливо вивозили ешелонами гітлерчуки подільський чорнозем до Німеччини, окупувавши Україну під час Великої Вітчизняної війни, чи те, як намірялись увесь південь, усі найкращі українські землі заселити німецькими колонізаторами, а українців запроторити в інші місця. З другого боку, в багатствах української землі закладені величезні можливості

---

1 Винниченко В. Відродження нації. Частина 1. —С. 33.

для створення щасливого життя народу, його високої цивілізації, сильного духу і такої виховної системи, які гарантували й давали натхнення нашому народові у боротьбі з численними зовнішніми ворогами за свою незалежність, за щастя своїх нащадків. Завдяки цьому, українці не тільки зберегли рідну мову, свої пісні, танці, звичаї, обряди, свята, традиції, але й зберегли себе як народ, як націю, створили завдяки своєму розумові, винятковій працьовитості, ощадливості й таланту, свою особливу цивілізацію, у тому числі й хліборобську, що є найблагороднішою з усіх людських цивілізацій. То й не дивно, що завдяки майстерності українських селян-хліборобів, яка ретельно передавалась від покоління до покоління, Україна була житницею Європи. Український хліб славився на весь світ. Ковір неба, сонця й золотої спілої пшениці став національним символом України.

«Ми створили цивілізацію—хліборобську, — зазначає Павло Загребельний. — І нічого тут поганого немає. Це марксизм, який хотів загравати тільки з робітничим класом, і тільки із своєю партією, своє вчення присвятив тільки робітничому класу. І, я не побоюсь цих слів, буквально потоптав селянство. Тому, що і Маркс заявляв не раз, і Ленін заявляв не один раз, і політика нашої партії, нашого уряду, буквально до сьогоднішнього дня була вся спрямована проти селянства, щоб його знищити. Вони забували про те, що на селянстві тримається весь світ... Наші предки вигодували грецьку цивілізацію... Ми годували Візантію, всіх тих, хто нападав на нашу землю, чи добровільно, чи примусово, а ми їх годували. Отже, ми виробили хліборобську цивілізацію, рівної якій, можливо, немає світі. Ось 500 тисяч українців, які опинились в Канаді, вони годують всю Канаду. В Аргентіні менше українців, але вони теж прекрасно там живуть. В Австралії — це все багаті люди. А в Казахстані, на Далекому Сході. Там, де вони живуть, — квітучі сади. І це не просто трудолюбивий народ. Ще раз скажу: ми створили свою хліборобську цивілізацію. І тепер ми повинні до цього повернутись»[1]

---

1 Загребельний Павло «Ми створили хліборобську цивілізацію» — Радянська освіта, 1990, 24 серпня.

Розорення сіл на Україні, серйозні промахи в аграрній політиці, підірвали віковічні традиції трудового виховання селянських дітей, відчуживши їх від землі, хліборобських професій, згубно вдарили по економіці, по народній моралі й етнопедагогіці. Тому відродження українського села на Україні означає одночасно і відродження української етнопедагогіки, бо ж одне з другим нерозривно зв'язане. Село ж завжди було головним носієм й охоронцем здорової народної моралі й етнопедагогіки. Якщо селянин має хліба доволі, то й хоче мати тих, хто його споживає, — дітей, потомственних хліборобів. І чим більше, тим краще. Чи не тому селянські родини на Україні традиційно багатодітні. Якщо селянство вирощує високі врожаї, то сите як село, так і місто. І не треба буде їздити по заграницях з простертими руками та випрошувати хліба, маючи в себе такі прекрасні землі. Без землі, без хліба не може жити ніхто — ні дорослі, ні діти, ні селянин, ні робітник, ні інтелігент, бо всі один одному конче потрібні. Цього вимагає вічність природної гармонії. І народна педагогіка свято її оберігає.

ШЛЯХИ І ЗАСОБИ РОЗУМОВОГО ВИХОВАННЯ

Невід'ємним компонентом української народної педагогіки виступає розумове виховання — цілеспрямований вплив дорослих на розвиток активної розумової

діяльності дітей. У масовій практиці сімейного виховання воно охоплює ознайомлення дітей з навколишнім світом, формування їхніх пізнавальних інтерес інтелектуальних навичок і вмінь, розвиток пізнавальни здібностей.

Пильна увага народної педагогіки до розумового виховання випливає з високої оцінки, яку дає народна мудрість розумовому розвитку та його ролі й значенню в житті й діяльності кожної людини: «Знания та розум— скарб людини». За її твердженням, розум одна з найкращих людських якостей («Не краса красить, а розум»). Від розумного виховання залежить успіх підготовки людини до життя («Розумний всякому дає лад»), її трудові успіхи («Без розуму ні сорок рубаїв, ні личка в'язати», особисті доля й щастя («Щастя без розуму — торбина дірява»). Різні складні перипетії і тяготи життя найчастіше додаються не силою, а розумом («сила уму уступає», «і сила перед розумом никне», «треба розумом надточити, де сила не візьме»). Людина з неповноцінним розумом —каліка («Нема ума: вважай — каліка», «Людина без розуму, що сніп без перевесла»). Широка життєва функція розуму зафіксована в численних народних висловах; «до розуму дійти» (порозумішати), «навчатися розуму» (наставляти на добрий розум), «до розуму прийняти» (уважно слухати), «до розуму довести» (виховати, вигодувати), «на розум навести» (порадити, роз'яснити), «брати на розум» (брати до уваги), «держати розум у голові» (бути розсудливим), «дібрати розуму» (розмірковувати, придумати), «в розум прийти» (опам'ятатися, схаменутися), «спасти на розум» (прийти на думку), «піти до голови по розум» (обдумати, обміркувати), «розумом не збагнути» (не зрозуміти), «розуму не забракне» (глузду вистачить), «дурний розум» (глупота), «з дурного розуму» (здуру), «з розуму звести (обманути) та ін. А якщо додати сюди стійкі словосполучення із синонімами до слова «розум» — «ум», «глузд», «толк», «розсудок», «смисл», «мудрість», «тямучість», до таких афоризмів набереться дуже багато. Щоб підкреслити життєве значення розуму, народна дидактика дуже часто протиставляє його глупоті («Краще з розумним у біді, ніж з дурним у добрі», «Краще один мудрий, ніж десять дурних», «З розумним розуму наберешся, а з дурним і останній згубиш», «Краще з розумним два рази згубити, як з дурнем раз найти», «Розумний розсудить, а дурень осудить», «Більше в розумного розуму в п'яті, як у дурня в голові»).

Слід зазначити, що народна дидактика дає матеріалістичне тлумачення розуму, розглядаючи його як найвищий ступінь виявлення пізнавальної діяльності людини, здатності мислити, порівнюючи явища і роблячи обмірковані висновки. У щоденний обіг нашого народу слово «розум» увійшло з давньоруської мови (за допомогою префікса роз- і праслов'янського «ум» (роз—ум). Звідси в українській мові утворилися споріднені слова: уміти, умілий, умілець, уміле́ть, уміння, розуміти, розуміння, розумітися, розумний, розумовик, розумниця, розумність, розумовий, розумування; розумувати. Людину, наділену великим розумом, яка має значний життєвий досвід, у народі називають мудрою. Слово «мудрий» своїм походженням теж сягає до того самого ж кореня «ум» праслов'янської мови. І в сучасному живому обігу має таке гніздо слів: мудрець (мудрак, мудрій), мудрість, мудро, мудрований, мудрощі, мудрування, мудрувати, мудруватий.

У поняттях розум, ум, мудрість дуже часто уособлюються й такі позитивні риси людини, як статечність, стриманість, передбачливість, обачність, розсудливість, скромність. Розумна людина скромна, а дурна —бундючна («Повний голос униз гнеться, а порожній вгору дереться», «Повна бочка мовчить, а порожня гудить»). Мудрість зовні непоказна. Зарозумілість чванькувата, обвішана різними блискітками й брязкальцями. Саме на такому зіставленні побудовано ряд народних казок про братів, які вважають себе дуже мудрими, і найменшого брата, якому старші вішають ярлик дурного «Було собі три брати», — починається українська народна казка «Три брати». — От найменший усе робить не так, як люди. Ті брати на нього все кажуть: дурень. Дурень — так уже всі його звуть. Розумні брати в хазяйстві порядок дають, а дурня посилають свинню пасти»[1] Подібну фабулу має також казка «Як Іван

[1] Українські народні казки. Львів, 1966, с. 193.

царя перебрихав»: «В одного газди було три сини. Старший, що вважав себе дуже мудрим», «середущий син» і «наймолодший, Іван, которого брати вважали придуркуватим»[1]. Але різні життєві випробування витримали саме ті, кого мали за найдурніших. Наймолодшого брата звінчали із самою королівною «та такий банкет учинили! А старші брати сидять на тому банкеті та тільки дивуються: був дурень, а тепер короленко» («Три брати»). У другому випадку (казка «Як Іван царя перебрехав») наймолодший Іван виявився настільки кмітливим, що сам цар зганьбився, бо простак переміг у словесному поєдинку. «Не хотілося цареві віддавати дочку за Івана. Та не міг він відмовитися від свого слова і наказав весілля гуляти. Став Іван царем у тій державі. І тепер царює, коли не вмер»[2]. Ці казки застерігають від зарозумілості, вчать шанувати людську гідність, розпізнавати й цінити справжню мудрість, якою найчастіше наділена скромна, проста людина («Кого насмішкою зневажають, з того люди бувають»).

Народна педагогіка вчить, що кожна людина повинна бути розумною («На те й голова, щоб у ній розум був», «Голова не на те, щоб тільки кашкет носить», «Голова без розуму, як ліхтарня без свічки»), бо розумова обмеженість і тупість заважають жити й працювати («З дурнем пива не звариш», «Один дурень зіпсує, що й десять розумних не поправлять», «Нема гіршого ворога, як дурний розум», «Умного пошли— одне слово скажи, дурного пошли — три слова скажи й сам за ним піди»). Про того, хто виявляє низький рівень розумового розвитку, кажуть: «Немає третьої клепки в голові», «Нема всіх дома—пішли по дрова», «З-за кутка мішком прибитий». Нестачу розуму нічим не надолужиш: ні вродою («Шкода краси, де розуму нема»), ні стату («Високий — як тополя, а дурний —як квасоля», ні показною солідністю, блиском («Живіт товстий, та лоб пустий», «Голова велика, та дуже дика», зверху блистить, а в голові свистить», «Шовкова борідка, та розуму рідко», ні грішми («Що ті й гроші,

[1] Українські народні казки, с. 196.

[2] Там же, с. 219.

як чортма в голові», «Не купити ума, як його нема», «Дурному синові й батьківське багатство не в поміч»). Розум кожному дістається не так то й просто («Дурному свого розуму не вставиш»), його на ковадлі не викуєш («Хто розуму не має, тому й коваль не вкує»), та й в нікого не позичиш («У сусіда ума не позичиш»). Процес розумового розвитку відображає сукупність кількісних і якісних змін, відбуваються в розумовій діяльності людини в зв'язку з віком («Які літа —такий розум», «Усякому на старість розуму прибавиться»), збагачення досвіду («Кожна пригода до мудрості дорога») і в результаті навчання («Чоловік розуму вчиться весь вік»). Однак, народна педагогіка вважає, що «І з сивою бородою не все розум приходить». Адже рівень розумової підготовки кожної людини залежить насамперед від розумового виховання: «Мудрою людиною треба виховати». Тому народна педагогіка закликає дбати про формування розуму в дітей («Не бажай синові багатства, а бажай розуму»). Народна виховна практика виробила чітку систему цілеспрямованого впливу дорослих на розвиток активної розумової діяльності дітей. Вона бере під опіку кожну дитину, по суті, з моменту її народження. Вже над колискою немовляти мати висловлює побажання, щоб її дитяті йшов «розум добрий в головоньку»,[1] щоб воно було «розуму мудрого»[2].

[1] Колискові пісні, с. 14.

[2] Там же, с. 67..

Пізнання навколишнього починається з відчуттів, сприймання. Тому головне завдання на першому році життя дитини зводиться до піклування про нормальний розвиток відчуттів і сприймання дитини — зору, слуху, смаку, нюху й дотику. З перших місяців життя немовляти дорослі прагнуть викликати в нього різні зорові, слухові й дотикові враження, привертаючи увагу до яскравих іграшок, брязкалець, предметів, що рухаються. Батьки дуже радіють, якщо вже до чотирьох місяців їхня дитина вміє розрізняти деякі предмети (пляшечку з молоком і брязкальце) і по-різному на них реагувати, може відрізнити «чужих» від «своїх», повертає голівку і знаходить поглядом маму, яка стає збоку й кличе дитину. «Розумненьке росте, — кажуть у такому випадку.

Розумове виховання — процес тривалий і складний. Успіх його забезпечується багатьма чинниками. Провідне місце серед них займає живе спілкування з розумними людьми («З розумним поговори, то й розуму наберешся, а з дурним — то й свій загубиш»). А звідси й порада: «Мудрого шукай, дурного обходь». Саме такий обмін думками дуже потрібний в спілкуванні з малими дітьми, коли в них формуються уявлення про навколишнє життя. Діти люблять, коли з ними багато говорять. Розмова з дитиною викликає і розвиває голосові реакції, підтримує вимовлення нею спочатку окремих звуків, згодом, з п'яти-шести місяців, —складів: ма, ба, па. Дитяче лепетання завжди викликає приємні переживання, як у дітей, так і у дорослих. З розвитком мовлення батьки справедливо пов'язують свої надії на добрий розвиток розуму дитини, бо вона і мислення нерозривні: мовлення людини свідчить про її розум, і навпаки («Який розум, така й балачка», «Що з голови, то й з мислі»). З мовою приходить свідоме осягнення дійсності. Народ високо цінить мову як основний засіб вираження самої сутності людини.

Збагнувши силу і значення емоційного і мовного розвитку дитини у розумовому вихованні, народна педагогіка завжди тримає його під постійним контролем. Оволодіння мовою дає можливість дитині здобути знання про дійсність опосередковано, а не тільки шляхом безпосереднього сприймання предметів або явищ. Посправжньому піклуються про розумове виховання своїх дітей ті батьки, які з ними багато говорять, чітко й у доступній формі відповідають на численні запитання малят, всіляко підтримують їхню природну допитливість, будять увагу. У дітей змалку пам'ять особливо заострена. Вони охоче запам'ятовують усе те цікаве, що кажуть дорослі, — нові слова, назви, вирази, зв'язні розповіді тощо. Крім живого, безпосереднього ситуаційного спілкування з дітьми, у практиці розумового виховання дітей багато важить використання фольклору. Ніколи не треба забувати й щедро використовувати такі чудові, перевірені багаторічним досвідом поколінь засоби розумового виховання, як пісні, потішки, пестушки, примовки, каламбури, загадки, перекази, легенди, оповідання, думи, байки, коломийки, частівки, прислів'я, приказки, сміховинки.

Залучення дитини до світу мови через пісню, спочатку колискову, має велике педагогічне значення. Для українських народних пісень характерні висока художня досконалість, влучність епітетів і метафор, милозвучність, вони закладають надійний фундамент для вироблення мовного слуху дитини, тонко розкривають поняття про явища навколишнього світу, всіляко заохочують її до самостійної розумової діяльності.

Чільне місце в розумовому вихованні посідає казка, яка широко відкриває двері в навколишній світ, примушуючи муртувати мислення дитини. Казка вчить логічно послідовно викладати думки («Гарна пісня ладом, а казка — складом, казка від початку починається, до кінця читається, в середині не перебивається»). Казки цікаві за змістом, привабливі своєю образною мовою, високим емоційним зарядом. «Казка, гра, фантазія, — пише В. О. Сухомлинський, — животворне джерело дитячого мислення, благородних почуттів і прагнень... Через казкові образи в свідомість дітей входить слово з його найтоншими відтінками... Під впливом почуттів, що пробуджуються казковими образами, дитина навчилася мислити словами. Без казки —живої, яскравої, що оволоділа свідомістю і почуттями дитини, ни, — неможливо уявити дитячого мислення і дитячої мови. Діти знаходять глибоке задоволення в тому, що їхня думка живе в світі казкових образів. П'ять, десять разів дитина може переказувати одну й ту саму казку і щоразу відкриває в ній щось нове. В казкових образах— перший крок від яскравого, живого, конкретного до абстрактного»[1].

[1] Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям. — Вибр. твори, т. 3, с. 176—177.

Механізм психолого-педагогічної дії казки на розумовий розвиток дитини яскраво, глибоко й переконливо розкрив ще Панас Мирний. Щоб забавити дитину, почне їй баба казочку «про рябеньку курочку або про горобця — доброго молодця», — читаємо в романі «Хіба ревуть воли, як ясла повні!» — Чіпка слухає і дума: «І чого отой дід з бабою плаче! Чого тая курочка кудкудачеї.. І чому тій билині не поколихати горобця — доброго молодця!!»

Дуже любив Чіпка казки слухати. В казках його з роду розумна голова знаходила немалу роботу. Казка була йому не вигадкою, а билицею. Не раз хлоп'я рівняло казку до життя, а життя до казки — і само собі міркувало, дивувалося... В казці звірі та птиці та саме і так само говорять, як і люди... А так —птиці щебечуть, воли ревуть, собаки гавкають... І ніхто не знає, що вони кажуть...» А добре було б дізнатись: що то каже скотина, як іде, ревучи з поля додому! Яку пісню співає пташка у гузі!.. І чого одні пташки так гарно щебечуть, а от горобці тільки цвірінькають!! І про що ото розмовляє травиця між собою, коли, мов жива, шелестить малими листочками!..

Такі казочки бабусині, при самотньому житті, осторонь від товариства, пластом ложилися на дитячий розум, гонили в голові думку за думкою, гадку за гадкою... Глибоко западали вони у його гаряче серце а в душі підіймали хвилю горою — з самого споду до верху... Як рій той, гули в дитячій голівоньці, як завірюха, крутились, вихрились... Од билинки перелітали до птиці; од птиці до скотини; од скотини до чоловіка — поки не засягали усього світа!»

Дійовим засобом навчання у народній педагогіці виступають народні прислів'я. Прислів'я і приказки діти чують від дорослих і легко їх запам'ятовують. Народні афоризми випромінюють світлий розум і життєвий досвід трудящих, високий злет людської думки. Безпосереднє засвоєння прислів'їв і приказок має велике виховне значення, бо допомагає дитині подивитися на предмети зіркими очима народу та висловити своїм влучним словом, вірним духу народної мови.

[1] Панас Мирний. Твори. У 3-х т. Т. 1. — К., 1976,—с, 54—55,

Звичайно, не всі прислів'я і приказки зрозумілі дітям. Та головне, щоб золота перлина народної думки міцно закарбувалася у дитячій голівці, а повне її розуміння неодмінно прийде трохи пізніше. «Прислів'я тим саме й добре, — резюмує К. Д. Ушинський, — що в ньому майже завжди, незважаючи на те, що воно «коротше від пташиного носа», є дещо, що слід дитині зрозуміти, являє собою маленьку розумову задачу, яка цілком дитині під силу»[1].

Головне призначення розумового виховання народна педагогіка вбачає в тому, щоб розвивати в дітей цікавість, допитливість розуму й формувати на їх основі пізнавальні інтереси.

ПІКЛУВАННЯ ПРО ЗДОРОВ'Я ТА ФІЗИЧНИЙ РОЗВИТОК ДІТЕЙ.

Народна педагогіка ставить піклування про здоров'я та фізичний розвиток дітей на перше місце. З цього, по суті, й починається виховання дитини в сім'ї. Зразу ж після появи немовляти на світ батьки вважають сво-

КИРИЧОК Петро Павлович

На 73 році життя помер ветеран інституту з 45-річним стажем, ветеран Великої Вітчизняної війни, колишній декан фізико-математичного факультету багаторічний завідуючий кафедрою фізики, заслужений винахідник України, відмінник народної освіти, професор КИРИЧОК Петро Павлович.

Народився у 1919 р. в с. Котовка Дніпропетровської області в сім'ї селянина.

У 1937 році стає студентом фізичного відділення Дніпропетровського університету. З перших днів війни пішов добровольцем на фронт. У 1943 р. був тяжко поранений при форсуванні Дніпра. Наслідки війни залишили слід на все його життя, але притаманні йому мужність і сила волі допомагали йому не тільки подолати фізичний недуг, а й досягти значних успіхів у праці. Після лікування працював учителем фізики і математики Котовської середньої школи, а потім продовжував навчання в Дніпропетровському університеті. Після його закінчення у 1946 р. направлений на роботу у Станіславський вчительський інститут, де почав працювати на посаді викладача фізики.

З 1962 по 1971 р. П. П. Киричок працював деканом фізико-математичного факультету Івано-Франківського педагогічного інституту, з 1969 по 1991 р завідував кафедрою фізики, захистив кандидатську дисертацію, з 1976 р — професор кафедри фізики.

Киричок П. П. опублікував понад 300 наукових праць, одержав вісім авторських свідоцтв, створив чотири нових магнітних матеріали. Він заснував наукову школу з фізики, хімії і технології феритів, був піонером у застосуванні рентгеноспектральних і гама-резонансних методів досліджень феромагнітних матеріалів. Він є автором монографії «Електронні стани у ферримагнетиках», що вийшла у 1985 р. у видавництві «Наукова думка».

Професор Киричок П. П. був умілим організатором навчального процесу, досвідченим викладачем з курсів теоретичної і загальної фізики. За роки роботи П. П. Киричка в інституті кілька тисяч студентів і вчителів вчилися в нього не лише предмету, але і його вмінню зрозуміло і майстерно донести знання до слухачів. Навчальний посібник з фізичного практикуму професора Киричка П. П. і досі залишається настільною книгою студентів фізико-математичного факультету.

П. П. Киричок був нагороджений двома орденами Великої Вітчизняної війни, орденом Трудового Червоного Прапора, медаллю А. С. Макаренка, Почесною грамотою Президії Верховної Ради УРСР і багатьма медалями.

Пам'ять про Петра Павловича, прекрасну людину, викладача, вченого житиме в серцях його рідних, товаришів, учнів.

РЕКТОРАТ, ПРОФКОМ КОЛЕКТИВИ ФІЗИКО-МАТЕМАТИЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ І КАФЕДРИ ФІЗИКИ ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОГО ПЕДАГОГІЧНОГО ІНСТИТУТУ ІМ. В. СТЕФАНИКА.

Святослав Гординський і народи Кавказу

З деякого часу увага світової громадськості прикована до подій у Чечено-Інгушській Республіці. Нагадаємо, що у 1921 р. тут створено Горську АРСР, наступного року перетворену в Чеченську автономну область, а у 1924 році — в Інгушську автономну область, що у 1936 р. волею Сталіна були перетворені в Чечено-Інгушську АРСР. У 1944 р. з наказу «батька всіх народів і часів» вона була ліквідована, а її населення репресоване.

У 1950 р. найпопулярніший американський журнал «Лайф», що виходить мільйонним тиражем, опублікував статтю американського адмірала Леслі Клерка Стівенса «Що робить росіян патріотами?», що відбивала «післявоєнне захоплення американців «добрим дядьком Джо» — Сталіном». Це можна зрозуміти. Американці забули про страшні сталінські репресії 30-х років і страшний голодомор 1932—1933 років на Україні, але ще добре пам'ятали про вклад Радянського Союзу у перемогу над фашизмом.

Поява статті Леслі Клерка Стівенса дуже вразили емігрантів із Східної Європи і зокрема українців, які рятуючись від сталінських репресій, змушені були покинути рідну землю. Прочитавши матеріал адмірала флоту США, Св. Гординський написав лист-протест, пояснивши, що чеченці та інгуші не є росіянами, а були насильно виселені з своєї батьківщини. Наш земляк (народився у Коломиї), відомий поет, перекладач і художник, нагадав читачам «Лайфа», що у XIX ст. чеченці та інші горці боролися проти окупації їхньої країни царською Росією і тільки у 1859 році (а не у 1857 р., як писав Св. Гординський) «чеченці були підбиті Росією». Саме тоді вождь національно-визвольного руху горців Шаміль (1798—1871) зазнав поразки і був взятий у полон.

Можна тільки подивляти цивільну відвагу Св. Гординського, який дозволив собі стати на захист поневолених Радянським Союзом народів. Це зробив він — безправний ді-пі, переселенець з Європи. Тому не дивно, що навіть вже народжені у США українці, громадяни США «перестерігали автора листа, що такі писання «можуть йому пошкодити в майбутньому при отриманні громадянства». А лист Св Гординського актуальний і сьогодні, коли вчорашні «американські імперіалісти», як їх нещодавно офіційно називали в СРСР, і сьогодні не визнають прав народів колишнього Радянського Союзу на незалежність, а й далі хочуть мати справу з міфічним Центром. А одночасно можна по-доброму позаздрити оперативності редакції журналу «Лайф» (у нас видавничий процес триває... щонайменше (!) півроку), що через десять днів після одержання листа Св. Гординського повідомила автора про своє рішення, а ще через десять днів, 25 вересня 1950 року опублікувала лист і примітки до нього, що, до речі, не тільки підтвердили наведені у ньому факти, але й ще посилили їх.

Лист Св. Гординського до редакції журналу «Лайф» і відповідь редакції подаємо в українському перекладі за журналом «Терем» (1990. № 10. — С. 101), що вийшов у Детройті як орган Асоціації діячів української культури. Його розшукав журналіст Мар'ян Грінер, а прокоментував кандидат філологічних наук ІФДПІ Володимир Полек.

ДО РЕДАКТОРА «ЛАЙФУ»
9 РОКФЕЛЛЕР СЕНТЕР
НЬЮ-ЙОРК СІТІ

Із зацікавленням прочитав я гарну статтю Адмірала Леслі Клерка Стівенса про російський патріотизм («Лайф», 4 вересня 1950), — але я дивуюся, що це сталося, що Адміралова стаття була зілюстрована матеріялом, який не має нічого спільного з темою. Як стаття про російський патріотизм може бути зілюстрована репродукціями казахів, тюркменів і кавказців, які не є росіянами і мають свій власний патріотизм? Особливо патетична є репродукція чеченського пастуха з його (справді його?) чередою. Напис до цієї ідилічної сцени зовсім не показує справжніх фактів: а саме, що після 2-ої світової війни Автономна республіка Чеченців-Інгушів була зліквідована і ціле її населення — понад 600 тисяч — було перенесене в незначне місце на Сибіру або, можливо, зліквідоване. Велика Совєтська Енциклопедія з 1947 року навіть не згадує про існування такого народу, тоді як та сама енциклопедія з 1934 року віддала із шпальт для опису чеченців.

Чеченці були підбиті Росією 1857 року після довгої війни (з 1834 р. — В. П.), яку вони вели під проводом свого національного героя Шаміля. Пізніше (1867, 1877) вони робили повстання проти Росії на доказ напевно не російського, а свого власного патріотизму.

С. ГОРДИНСЬКИЙ,
Линден, Н. Дж. (Нью Джерсі), 5 вересня 1950

Дорогий Пане Гординський:
Редактори «Лайфу» постановили опублікувати частину вашого недавнього листа з коментарем про чеченського пастуха з його чередою, надрукованим у нашій статті «Що робить росіян патріотами». Коментар появиться в нашому вересневому числі від 25 вересня у відділі листів з додатком редакційної нотатки такого змісту:

Чеченсько-Інгушська Автономна Республіка була зліквідована 1945 року разом з Кримсько-Татарською, Калмицькою і Кабардино-Балкарською автономними Республіками і Карачайською Автономною областю, які були обвинувачі в нельояльності до СРСР під час війни. Більш, як два мільйони народу було вбито або перенесено (переселено. — В. П.) в степи північної Росії, а їх країни передані більш лояльним центральним росіянам. — Редакція. — В. П.).

Чемностева копія того видання буде Вам вислана.

Дякуємо Вам ще раз за Ваш труд написати до нас і бажаємо усього доброго.

Щиро віддані РЕДАКТОРИ.
15 вересня 1950.

Спілкування з природою

У народі кажуть: місяць грудень рік кінчає, зиму починає. За календарем зима починається 1 грудня. Астрономи вважають початком зими 22 грудня, коли на нашій півкулі настає найдовша ніч і найкоротший день. Але в природі зима настає в різний час. Досить часто морські полярні маси повітря викликають тривалі відлиги протягом усього місяця. Та все ж зима владно вступає свої права.

На перший погляд, здається, що в природі завмерло життя. Проте придивіться уважно. В лісі, полі і на луках побачите зграї синиць, повзиків, сойок, сорок, а також зустрінете в лісі дятла, щиглів, снігового подорожника, шишкаря, кедрівку, чечітку, омелюха, снігура.

Чечітки, снігурі, омелюхи — це гості з далекої півночі, що прилетіли до нас перезимувати.

Важко птахам у зимову пору. Уже видзьобане насіння бур'янів, винищені комахи, яких можна було дістати із щілин кори. Тому у цей важкий період зграйки птахів все частіше наближаються до людських осель, доріг, тваринницьких ферм у пошуках корму, їм не страшний холод, коли є їжа. Нестача ж корму призводить до сильного виснаження і загибелі. В цей скрутний для птахів час їх необхідно підгодовувати із спеціальних годівниць. Птахи за це віддячать людині сторицею. Спостереження показали, що птахи, особливо синиці, завжди гніздяться весною там, де їх узимку підгодували. Фрукти в садах, де гніздяться птахи, як правило, не бувають уражені личинками шкідливих комах.

Виходять на полювання-мишкування руда красуня лисиця. Мишоподібні гризуни, яких лисиця дістає з-під снігу,— її основний зимовий корм.

А вечорами безшумно вилітають на полювання сови. Їх тривожний нічний регіт і свист та ще плач пугача надають лісові казкової таємничості.

А вранці під вкритим білою сніговою ковдрою деревами почнеться знов у лісі життя. Про це засвідчить розмаїття візерунків слідів-автографів тварин в снігу.

Грудень для природолюбів — пора захоплюючих спостережень за тваринним і рослинним світом, пора подання допомоги лісовим звірам і птахам. Крім господарської, суто матеріальної вигоди, підгодівля звірів та птахів, спостереження за ними має ще й велике виховне значення. Бо ж розумне спілкування з навколишньою природою робить людину духовно багатшою.

Допомогти птахам і звірятам

Учителька біології Старолисецької середньої школи Тисменицького району Оксана Тимофіївна ТАЦІНЕЦЬ разом з юннатами Миколкою ДЕМ'ЯНИК, Світланою ДЕМ'ЯНИК та Оксаною БАЛАН ведуть спостереження за зимовим життям лісу.

Фото Івана ФУШТЕ.

ЗНІМАЮТЬ ЮНІ ФОТОЛЮБИТЕЛІ ШКОЛИ-ЛАБОРАТОРІЇ ІФДПІ. «СПОГАД» ПРО ЛІТО». «ДИВОСВІТ ПРИРОДИ». Фото Світлани ЧАВ'ЯК.

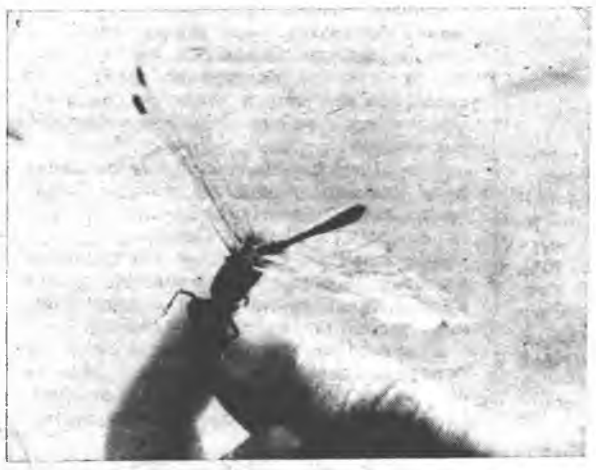

Квітковий гороскоп

Тирлич жовтий

Ця загадкова квітка, що росте на гірських луках і символізує літнє тепло, надає характеру деякої таємничості. Причиною соромливості і потаємності може бути звичайна скромність. І все ж людина, що народилася під таким знаком, досягає поставленої мети. Потрібно берегтися холодної погоди.

(1—10 січня)

Подумай-відгадай

Сонце й пори року

Шлях Землі довкола Сонця, тобто земна орбіта, не є точним колом. Відстань од Землі до Сонця неоднакова у різні пори року. Влітку Сонце буває на два з половиною мільйони кілометрів далі від Землі, ніж узимку.

Чому улітку на Землі тепліше?

Поради Снігурочки

До балу новорічного

Із залишків яскравої тканини та старих сукенок (якщо матеріал не втратив свіжості) можна пошити ефектну карнавальну спідницю. Вона згодиться для будь-якого національного (іспанського, циганського...) костюму. Крім того, спідниці у фольклорному стилі, з оборками та оздобленнями завжди в моді, практичні і багатьом по фігурі—так, що, якщо спідниця вийде, то ви зможете носити її літом з легкими блузками і майками.

Довгу спідницю з оборками можна збирати з різних тканин — тільки би вони підходили по фактурі. Кольори можна сполучати по контрасту, а можна підібрати і однотонну гамму. Кращий порадник в цьому питанні — ваш власний смак та почуття гармонії. Є ще один варіант: зібрану спідницю можна пофарбувати в якийсь модний колір—жовтий або бузковий. Тоді при різноманітних малюнках загальний тон зробить гамму більш спокійною. З такими спідницями добре виглядають широкі шкіряні пояси. Можна спробувати пошити спідницю з «латок» (звичайно на це йдуть більш цупкі тканини) і обробити її торочками або мереживом То як?

Ю. К.

Українська енциклопедія для вас

Видавництво «Україна» оголошує передплату на репринтне відтворення першої Української загальної енциклопедії. Книги знання» у 6-ти томах.

Випущена у світ на початку 30-років XX століття у Львові «Українська загальна енциклопедія. Книга знання» є унікальною історико-культурною пам'яткою українського народу. Вона містить вичерпні на той час відомості про минуле і сучасне України, досягнення в найрізноманітніших галузях людських знань (освіта, мистецтво, медицина, психологія, право і законодавство, педагогіка, природничі науки, українське і церковне право та багато інших), які розширять кругозір співвітчизників і сприятимуть відродженню духовності нашого народу.

Серед авторів видання — найвідоміші представники україніки, знавці з питань загальної історії, науки і культури, релігії тощо.

«Українська загальна енциклопедія. Книга знання» розрахована на широкий читацький загал.

Обсяг кожної книги — 38 аркушів, орієнтована ціна — 25 крб. Передплату приймають в обласних центрах —магазини передплатних видань, в інших містах — усі книгарні Господарчої асоціації книгорозповсюджувачів України та Укоопспілки. Передплатник вносить завдаток у сумі 25 крб., який зараховується при одержанні останньої книги.

Видання буде здійснено протягом 1992—1994 років.

Нещодавно естонський острів Хійумаа став надзвичайно відомим. Сюди можна добратися на білому паромі, який також називається «Хійумаа». Багато хто з пасажирів тримають курс на Музей Нового Року. Розмістився він на острові, де проживає близько десяти тисяч чоловік. В різдвяний день він ще більше пожвавиться.

АЛО! ДІД МОРОЗ?

Передноворічний репортаж

У незвичайному музеї завжди багато відвідувачів. Але особливо великий наплив гостей перед Новим роком. Це і не дивно: гості взнають тут багато корисного та цікавого — як прикрасити оселю, не зрубуючи ялинки, як самому намалювати вітальну листівку, як зробити ялинкову прикрасу, смішну маску. Або вивчити пісню чи танок для веселого свята. А малята обов'язково дзвонять Діду Морозу по чарівному телефону або кидають листи у велику скриньку — діляться потаємними побажаннями. Багато з них обов'язково здійсняться.

А як виник цей унікальний музей? Він з'явився завдяки зусиллям місцевих жителів. У формуванні експозиції брали участь всі — і дорослі, і діти. В багатьох дома, на щастя, збереглися предмети старовини, домашній посуд, і багато іншого. Хто колекціонував, а хто просто жалкував викидати. Зараз все згодилося.

Відвідувачі музею можуть перейняти багато естонських та місцевих звичаїв, ритуалів, які пов'язані з новорічним святом. Багато з них сьогодні успішно відроджуються. І не останню роль у цьому зіграв музей Нового року. В одному з його залів представлені рецепти старовинних новорічних страв. А ось сільський стіл з дощок. Як і в старовину, його на Новий рік обов'язково прикрашають хлібом, випеченим в формі поросяти. Він повинен відповісти на найголовніше питання: чи вдалим буде рік, який зустрічаємо? Цікава деталь: перед тим як випекти «порося» в печі, його посипають сіллю. Якщо вона залишилася на поверхні, тоді рік буде щасливим, якщо ні — чекай неприємностей. Усі гості музею надіються: новий, 1992 рік принесе багато радості і здійснення бажань.

...Які сукні одягали дівчата в новорічну ніч? На чому ворожили? Який посуд був на столі? На ці та багато інших запитань відповідає експозиція музею. Є тут дзеркало, в якому можна побачити лице нареченого, туфельки, які дівчата кидали через плече.... Наївні, веселі новорічні ворожіння. Без них неможливо уявити новорічну ніч. Живуть традиції батьків, живуть багато в чому завдяки унікальному музею. Адже з таких «дрібничок» складається побут, характер, спосіб життя людей, починаєш краще розуміти не тільки минуле, але і сьогодення.

Ніхто не залишає музей Нового року без сувеніру. У кіоску можна купити свічки, ялинкові іграшки, сірники з новорічними етикетками, вироби місцевих майстрів... У музею багато добровільних помічників. Причому не тільки жителів острова, але й всієї Естонії, інших держав. Вони надсилають сюди подарунки, багато з яких стають експонатами.

Музей Нового року, своєрідний клуб, де люди зустрічаються, обмінюються новинами, займаються своїми уподобаннями.

Останні дні грудня — найнапруженіші в житті музею. Тут немає тиші. Кожен гість приходить сюди, як до себе до дому.

Переклав Юрій КУБИК.

Газета Івано-Франківського педагогічного інституту імені В. Стефаника.

Редактор Євген ГОРДИЦЯ

21 (168) 16 грудня 1991 року

Газета заснована 30 вересня 1988 року.

Виходить українською мовою.

ГРОМАДСЬКО-РЕДАКЦІЙНА РАДА

З. БЕРЕГОВСЬКИЙ, заступник директора школи-лабораторії ІФДПІ.

М. ГРІНЕР, відповідальний секретар.

О. КИСІЛЬ, студентка педагогічного факультету.

В. КОНОНЕНКО, ректор інституту, професор, член-кореспондент Академії педагогічних наук.

Н. ЛИСЕНКО, завідуюча кафедрою педагогіки і психології (дошкільної), доцент.

Л. ОСТАПОВА, студентка філологічного факультету.

І. ПІКУЛИК, студентка історичного факультету.

С. ХОРОБ, старший викладач кафедри української літератури.

В. ХРУЩ, завідуючий кафедрою педагогіки і психології, доцент, голова обласного відділення Педагогічного товариства.

НАША АДРЕСА:

ЗАХОДЬТЕ — м. Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 57, 2 поверх, каб. 200, 206а.

ТЕЛЕФОН — 96-4-13, 96-4-41.

ЗАСНОВНИК — Івано-Франківський педагогічний інститут імені В. Стефаника.

НАД НОМЕРОМ ПРАЦЮВАЛИ:

Лінотипіст — Н. Бандюк, верстальниці — М. Недоступ, Г. Васильчук, фотомонтаж — М. Васильчук, А. Ковалець, друкарі — Л. Чемеринський, М. Васильчук.

Літературний редактор — кандидат філологічних наук З. Каспришин.

Науковий консультант — кандидат філологічних наук В. Полек.

Художній редактор В. Лукань.

Відповідальний за випуск — М. Гріпер.

Газету віддруковано офсетним способом друку в Галицькій районній друкарні облрадвидаву.

м. Галич, майдан Різдва, 31.

Директор друкарні Д. Кульчицький.

Редакція газети «Педагог Прикарпаття» залишає за собою право редагувати і скорочувати текст.

Автори публікацій відповідають за добір, точність і об'єктивність наведених фактів, цитат, власних імен, статистичних даних, літературно-історичних, мистецьких, географічних та інших відомостей.

Висловлені авторами думки можуть не збігатися з позицією редакції.

Виходить двічі на місяць формат АЗ.8.

Серія ИФ № 048.

Рукописи, малюнки і фотографії не рецензуються і не повертаються.

Ціна 25 коп.

Тираж 2000 примірників.

Підписано до друку 16.12.1991 р.